

Toimittaja Risto Jussila. Puh. 040 5119526, sähköposti risto.s.jussila@gmail.com.
Historian Ystävien Liiton kotisivut <http://www.historianyst.fi>. Vammalan Kirjapaino Oy.

Täytykö historiassa olla uutista?

■ Professori emerita **Marjatta Hietalalla** oli mielenkiintoinen artikkeli *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä (5/2012). Artikkelin pohjana oli hänen viime joulukuussa pitämänsä jäähyväisesitelmä Tampereen yliopistossa. Aiheena artikkelissa on historiantutkimuksen uudet haasteet.

Puutun tässä vain Hietalan näkemyksiin historiantutkimuksen näkyvyydestä. Hän kirjoittaa, että akateeminen historiankirjoitus sekoittuu historiikin kirjoittajien käsityksiin historiasta. Vaikea on kadunnaisen tai -miehen erottaa historiantutkijaa historiikin kirjoittajista, vielä vaikeampaa kuin erottaa lääkäri valelääkäristä. Hän arvostelee, että ammattitiedottajatkaan eivät näe eroa ammattitutkijan ja harrastelijoiden tuotosten välillä.

Hietala on aivan oikeassa. Työnsäni uutistoimittajana olen luke mattomat kerrat törmännyt siihen, että kollegat tai esimiehet puhuvat historiikista, kun esillä on pätevä tieteellinen tutkimus. Historia koetaan ilmeisesti aina edelleen "eietieteellisenä" tieteenä.

Historiantutkijan saamasta huomioista Hietala esittää tärkeän kysymyksen.

– Sopii kysyä, jäävätkö vakavat tutkimukset ja esimerkiksi päätöksentekijöitä hyödyttävät tutkimustulokset seksikkäiden aiheiden alle?

Olen urallani kirjoittanut todennäköisesti satoja historiaan liittyviä lehtijuttuja. Viime vuosina olen kuitenkin törmännyt Hietalan kysymyksen ja huomannut, että historiajuttujen arvostus on muuttunut – eikä ainakaan parempaan suuntaan. Kun olen esittänyt juttuaiheen jostain minun mielestäni mielenkiintoisesta tutkimuksesta,

vastauksena on useimmiten: Onko siinä uutista? Ilman "uutista" juttua ei voi siis kirjoittaa. Jos aihe on vain muuten mielenkiintoinen, se ei ylitä kynnyksiä.

Kirjankustantajatkin ovat huomanneet tämän. Kun julkaisuohjelmassa on joku tutkimus tai tutkimukseen perustuva teos, kustantaja pyrkii löytämään siitä täkyjä, joihin toimittaja saattaisi tarttua. Useimmiten käykin niin, että vain "uutisia" sisältävä kirja saa julki- suutta.

Poikkeuksiakin toki on. Yksi hyvä esimerkki on **Jukka Tarkan** syyskuussa ilmestynyt teos *Karhun kainalossa*. Kirjassa Tarkka kertoo kaiken, mitä Suomen yhteydestä kylmään sotaan on vuosien aikana kirjoitettu. Kaikkein mielenkiintoisinta kirjassa ovat Tarkan päätelemät Suomen menestymisestä vaikeina vuosina. Mitään "uutista" kirja ei kuitenkaan sisältänyt.

Tosin toinen iltapäivälehdistämme löysi kirjasta jopa kaksi suurta uutista. Suurin kirjaimin kerrottiin, kuinka Urho Kekkonen kävi kaup- paa Viipurilla ja kuinka Mauno Koi- viston pelkäsi J. K. Paasikiven päivä- kirjojen julkistamisen vaikutusta. Olivathan ne uutisia – 1990-luvun puolivälissä. Selvästi tietysti on, että ainakin 90 prosenttia kansalaisista ei ollut kuullut koskaan moisista asioista.

Mutta onko historiassa ylipäänsä uutista? Dosentti **Mikko Uola** kertoi taannoin Petsamo-tutkimuk- sensa julkistamistilaisuudessa, että kirja ei sisällä uutisia; kaikki on jo tapahtunut menneisytydessä. Näin yksiselitteistä asia ei luonnolises- tikaan ole. Ovathan aina mielen- kiintoiset, ennen julkaisemattomat uudet tutkimustulokset uutisia. Mutta missä on uutiskynnyks?

Suurena vaarana onkin, että hy- vinkin tärkeät tulokset jäävät huomiotta, kun ne eivät sisällä Hietalan mainitsemia seksikkäitä aiheita.

– RISTO JUSSILA

Historian Ystävien Liitto on yhdistys historian ystäville

Historia kiinnostaa ihmisiä, vaikka monet sa- novatkin toisin. Historialla on aina ollut ystä- viä. Niinkin varhain kuin vuonna 1926 Suo- men perustettiin erityinen yhdistys vaali- maan historiaa. Syntyi Historian Ystävien Liit- to. Edelleen se jatkaa aktiivista toimintaansa. Yksi osoitus toiminnasta on käsisissä oleva *Historian Ystävä* -lehti.

Jo yhdistyksen perustamisaikaan tarkoi- tuksena ei ollut luoda mitään tieteellistä seu- rausta. Yhdistyksen tavoitteena oli yksinkertai- sesti tuoda yhteen historian harrastajia, opet- taja ja tutkijoita ja levittää tietoa historiasta. Sääntöihin kirjattiin tehtäväksi "edistää koti- maisen ja yleisen historian tutkimista, herät- tää kansalaisissa historian harrastusta ja levit- tää historiallista katsomustapaa". Liitto edis- tää edelleen samoja tavoitteita eli suomalaisten historian harrastamista ja tavallisten ihmisten kiinnostusta historiaan.

Kautta vuosikymmenten yhdistyksen ke- seiksenä toimintakohteenä on ollut *Historial- lisen Aikakauskirjan* tukeminen. Aikakauskir- ja saa valtaosan tarvitsemastaan rahoitukse- ta Historian Ystävien Liiton jäsenmaksuista. Luonnollisesti Aikakauskirja tulee liiton jäse- nille jäsenetuna. Sen välissä kotiin tulee vielä Historian Ystäväkin. Jo pitkään on tuotu esiin, että aikakauskirjakin vaatisi uudistumista.

Liitto järjestää vuosittain useita tilaisuuksia ja retkiä. Erityisen suosittuja ovat olleet ulko- maille suuntautuneet matkat. Suunnilleen vä- hintään joka toinen vuosi on ohjelmassa ol- lut kaukomatka. Vuonna 2012 matkakoh- teena oli Kaukasus ja vuonna 2013 Marokko. Yleensä joka vuosi järjestetään matka johon- kin mielenkiintoiseen eurooppalaiseen mat- kakohteeseen. Ensi keväävä vierailukohtei- na ovat Englannin linnat. Tästä aiheesta lisää tässä lehdessä.

Näkyvää julkisuutta on saanut myös Vuo- den Historiateos. Liiton raati valitsee edellisen vuoden historiateoksista ansioituneimman. Yleensä kaksi teosta saa kunniamaininnan. Vuoden Historiateos julkistetaan suomalaisil- la Historiapäivillä Lahdessa. Liitto on mukana myös Historiapäivien ja kesäkuussa Lahdes- sa pidettävän historiaminaarin järjestelyissä.

Liiton toimisto sijaitsee Tieteiden talossa Helsingissä. Lisätietoa Liiton toiminnasta saa nettivuilla www.historianyst.fi. Liiton sähkö- posti on toimisto@historianyst.fi ja puhelin- numero 09-228 69 351.

Tervetuloa jäseneksi

Antony Beevor, Toinen maailmansota
(WSOY 2012)

Toinen maailmansota – vielä kerran
Brittiläinen sotahistorioitsija Antony Beevor tunnetaan tiuhaan syntyineistä toista maailmansotaa käsittelevistä lukupaketeistaan. Hänen tunnetuimpiin teoksiinsa kuuluvat mm. *Stalingrad, Berliini, Taistelu Kreetasta ja Normandia*.

Tänä vuonna Beevorilta on ilmestynyt todellinen järkäle: liitteinen ja viitteinen lähes 1000-sivuinen *Toinen maailmansota*. Teosta voidaan pitää kokoavana yleisteoksesta sotavuosien tapahtumista eri taistelutantereilla. Ymmärtääkseni teos ei sisällä sinänsä mitään suurta mullistavaa. Tosin minun kaltaiselleni tavalliselle lukijalle se avaa uusia näkyviä sodan kauheuksiin. Minulle ovat aiemmin jääneet epämääräisiksi esimerkiksi kiivaat taistelut Kauko-idässä 1930-luvun loppuvuosina ja kiinalaisten keskinäiset välienselvittelyt.

Samoin yllätyin, kuinka vaikeaa vuoden 1942 puolella alkanut Pohjois-Afrikan maihinnousu ja sitä seuranneet taistelut liittoutuneille todella olivat. Britit, yhdysvaltalaiset ja ranskalaiset kiistelivät kaiken aikaa keskenään, eikä joukkojen ylivarovainen brittikomentaja **Bernard Montgomery** nauttinut muiden luottamusta. Kun **Erwin Rommel** jo tajusi, että Saksa häviää taistelun Pohjois-Afrikasta, hänen jouk-

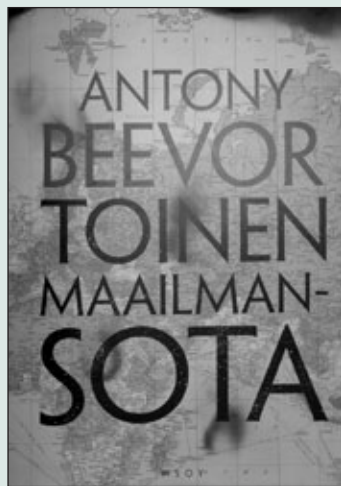
konsa pystyivät silti tekemään edelleen paha tuhoa vihollisjoukoissa.

Beevor käsittelee suuria linjoja. Samalla hän tuo kuitenkin esiin mikrohistoriaa, joka mielestäni on ehkä teoksen parhaita antia. Kotiin taistelujen melskeissä kirjoitetut kirjeet avaavat hienosti tavallisen sotilaan tunteja.

Kukaan ei liene koskaan väittänyt, että Suomen sodat olisivat olleet toisen maailmansodan päärintamia. Kuitenkin ihmetyttää, kuinka vähän Beevor käsittelee Suomen tapahtumia. Talvisota sentään käsitellään muutamalla sivulla, ja pääosan saa luonnollisesti Raatteen tie. Tunnetusti tuosta ajasta kirjoitettiin paljon länsilehdissä.

Jatkosota mainitaan kuitenkin vain ohimennen. Lukijalle selviää lähinnä, että Suomi taisteli Saksan rinnalla Neuvostoliittoa vastaan. Taustoja ei juuri kerrota. Toivottavasti Beevorille tietoja antanut Martti Turtola on pelastanut edes sen, mitä pelatettavissa on ollut. Suorastaan huvittava on kirjan sivulla oleva Euroopan kartta vuodelta 1942. Suomen kartalle on Helsingin lisäksi sijoitettu vain Suomussalmi ja Petsamo! Kumpikaan jälkimmäisistä ei ollut jatkosodassa mitenkään keskeisiä paikkoja.

Kirjan käännös ei ole parasta mahdollista laatua. Kiinnitin tässä yhteydessä huomiota vain yhteen virheeseen, joka toistuu lukemattomissa kirjojen ja elokuvien käännöksissä. On aika kummallista, että kääntäjät eivät tutusti merivoimien englanninkielisiin upseerinarvoihin. Jos suurta sotailusta johtaa sotilas, jonka arvo on *cap-*

tain, luulisi maailmaisjärjelläkin olevan selvää, että kyseinen herra ei voi olla *kapteeni*. Kapteeni kuitenkin toistuu tässäkin kirjassa. Liioin se ei voi olla merivoimien vastaava arvo *kapteeniluutnantti*. Yksinkertaisesti yhdysvaltalaisessa ja brittiläisessä järjestelmä *captain* eli *captain (navy)* on suomeksi kommodori eli eversti vastaava meriupseeri. Muutoinkin "laivan kapteeni" on enemmänkin maakrapujen kieltä. Oikea muoto olisi lähinnä aluksen päällikkö.

Jottei asia olisi liian helppo anglosaksisessa maailmassa on myös *commodore*-niminen upseerin arvo. Se on suomeksi *lippueamiraali* eli alhaisin amiraalinarvo.

– RISTO JUSSILA

TAMMIKUUSSA RETKEILLÄN KANSALLISARKISTOON

Historian Ystävän Liiton jäsentilaisuus *Suomen käännekohdat 1812 ja 1941* järjestetään maanantaina 28. tammikuuta kello 14–16 Kansallisarkistossa. Aluksi pääjohtaja **Jussi Nuorteva** esittelee näyttelyn *Kotkien varjot – Suomi vuonna 1812* ja sen jälkeen ministeri **Paavo Rantanen** kertoo auditoriossa uudesta kirjastaan *Suomi kaltevilla pinnalla – Väli-irauhasta jatkosotaan*.

Kansallisarkiston näyttely keskittyy neljään pääaiheeseen: Vanhan Suomen liittämiseen muun Suomen yhteyteen, Helsingin korottamiseen Suomen pääkaupungiksi, Suomen lakkautettujen sotajoukkojen uudelleen perustamiseen ja Turun hallitsijatapaamiseen.

Päätös Vanhan Suomen eli Viipurin kuvernementin liittamisestä takaisin muun Suomen yhteyteen herätti aikoinaan hyvinkin ristiriitaisia tunteita. Päätöksen taustoja ja seurauksia valaistaa esine-

ja asiakirjoin. Niistä tärkein on Aleksanteri I:n manifesti Vanhan Suomen liittämisestä muun Suomen yhteyteen. Esillä on näyttäviä aineistoja, kuten vuonna 1797 valmistunut Viipurin kuvernementin kartasto.

Monet asiakirjat ja esineet liittyvät Napoleonin tappioon päättyneeseen Venäjän sotaretkkeen. Tilanne oli kesän 1812 lopussa Venäjän kannalta kriittinen. Elokuinen Venäjän keisari **Aleksanteri I:n** ja Ruotsin kruununprinssi **Karl Johan Bernadotten** tapaaminen Turussa sietöi Suomen aseman Venäjän yhteydessä ja antoi vahvan tuen Ruotsin suunnitelmille vallata Norja. Venäjän ulkoministeriön arkiston asiakirjat valaisevat tätä prosessia.

Näyttely antaa monipuolisen kuvan dramaattisen vuoden tapahtumista ja niiden seurauksista Suomelle ja Euroopalle. Samalla on julkaistu myös Vanhan Suomen hallintoa ja asiakirja-aineistoa syvällisesti esittelevä teos.

Talvisodan jälkeisen Moskovan rauhnan tultua voimaan Suomi oli saarroksissa. Saksa ei ollut vielä aseveli, ja Neuvostoliitto taas sulautti häikäilemättömästi Baltian maat itseensä. Kumpikaan suurvalta ei katsonut hyvällä Pohjoismaiden kaavailu- ja puolustusyhteistyöstä. Niillä oli kuitenkin vaatimuksia Suomelle: Suomi esimerkiksi toimi kauttakulkumaana sekä puna-armeijan että Saksan sotilaille.

Suurvaltapolitiikka kärjistyi, kun Saksa kiinnostui englantilaisien hallinnoimasta Petsamon nikkeliavoksesta. Neuvostoliiton pyrki samalle apajalle. Ministeri Rantanen kirjassa lukija pääsee näkemään hyvin läheltä, miten päättäjät toimivat Suomen kohtalonhetkillä. Äänessä ovat päiväkirjamerkintöjen ja muiden dokumenttien kautta poliitikot, sotilaat, diplomaatit ja muut aikalaiset.

Martti Häikiö

Ajatus Turun yliopistosta syntyi venäläistämisen pelosta

”Suomalainen yliopisto Turkuun tai ei ollenkaan suomalaista yliopistoa!”

Tätä päätoimittaja **K. N. Rantakarin** syksyllä 1913 esittämää julistusta on pidetty Turun yliopiston syntysanoina. Suomalainen yliopisto syntyikin lopulta kansalaisheräyksen tuloksena vuonna 1920. Paljon ehti tapahtua sitä ennen.

Kautta vuosikymmenten julistusta on tulkittu niin, että ajatuksen taustalla oli kielitaistelu, suomen- ja ruotsinkielisen sivistystyöväestön välinen kamppailu. Turun yliopiston poliittisen historian professori **Timo Soikkanen** torjuu kuitenkin tämän tulkinnan uudessa kirjassaan *Wenäjän varjo – Turun Suomalaisen Yliopiston juurilla* (Kirja-Aurora).

Soikkanen päätelee, että alkuun Rantakarin yliopistoajatuksen taustalla oli yksinkertaisesti venäläistämisen pelko. Laajan Venäjän keisarikunnan kaikki yliopistot oli jo venäläistetty Helsingin yliopistoa lukuun ottamatta. Esimerkiksi Tarton yliopisto oli jo venäläinen, minkä vuoksi opetuksen ja tutkimuksen taso oli pudonnut. Virolainen sivistystyö lähetti lapsensa joko Berliiniin tai Moskovaan. Helsingin yliopiston venäläistämisenkin nähtiin alkavan.

Soikkanen on tutkinut tarkkaan Rantakarin johtaman turkulaisen Uuden Auran pääkirjoituksia syksyllä 1913. Niistä ja Rantakarin kirjoittamasta matkakertomuksesta ilmenee pelko uuden yliopiston venäläistämisestä. Kun Suomi itsenäistyi, tätä pelkoa ei luonnollisesti enää ollut. Silloin esiin nousi kielitaistelu.

Soikkasen kirjan mielenkiintoisin anti on epäilemättä kertomus kahden kuukauden matkasta, jonka Rantakari ja asianajaja **T. M. Kivimäki** – tuleva pääministeri, suurlähettiläs ja ”sotasyyllinen” – tekivät Etelä-Venäjälle ja Kaukasukselle.

Kivimäki kylläkin joutui lähtemään kotiin matkan puolivälissä.

Alkuperäinen teksti on käsin kirjoitettu. Soikkasen kirjassa tämä kertomus on julkaistu ensimmäistä kertaa. Tekstin alku- ja loppuosat tosin puuttuvat.

Rantakari ja Kivimäki lähtivät matkalle puolialaisesti, ja tarkoituksena oli tutustua muiden vähemmistökansojen sivistysoloihin. Kun Kivimäki oli lähtenyt kotimatkalla, Rantakari jatkoi matkaansa Persiaan asti.

Eri vähemmistöryhmien kanssa käymissään keskusteluissa Rantakari vakuuttui, että venäläistämisen oli peikkona joka puolella valtakuntaa. Matka olikin Soikkasen mukaan viimeinen kipinä yliopiston syntyänsä.

Rantakari hallitsi kirjoittamisen taidon: kertomus on loistavasti kirjoitettu. Se kuvaa hienosti matkusoloja aikana, jolloin ei ollut kännyköitä tai luottokortteja ja jolloin osa etelän kansoista eli todellisessa kurjuudessa. Välillä matkamiesten piti lainata rahaa ruokaan ja elämiseen odotellessaan rahalähetystä Suomesta. Etapit piti valita niin, että kustakin paikasta löytyi pankki, joka pystyi vastaanottamaan maksusitoumuksia Suomesta.

Matka päättyi onnellisesti ja Rantakari aloitti kirjoittamisen tunnelmistaan Uudessa Aurassa.

Rantakari oli myöhempinä vuosina tunnetusti monessa mukana. Turussa hän ei itse asiassa asunut kuin muutaman vuoden. Siitä huolimatta Turun Suomalaisen Yliopiston perustaminen oli hänelle sydämen asia. Hän oli aktiivisesti mukana kansalaisheräyksen järjestämisessä. Siihen hän hankki mukaan myös Helsingin yliopiston historian professorin **Uno Ludvig Lehtosen**. Houkuttelun taustalla taisi olla se, että molemmat herrat olivat **J. R. Danielsson-Kalmarin** vävyjä.

– RISTO JUSSILA

Linnareissulle Englantiin

■ Historian Ystävien Liiton keväinen Euroopan-matka suuntautuu Englantiin. Matka toteutuu toukokuussa. Alustavasti on suunniteltu, että lähtö olisi aamulla perjantaina 24. toukokuuta ja paluu illalla maanantaina 27. toukokuuta. Matka voi muuttua vielä viisipäiväiseksi. Mitä jäsenet toivovat?

■ Kohteina ovat Englannin linnat, ja niihän riittää. Lennämme Manchesteriin ja sieltä teemme bussimatkoja lähiseudun linnoihin. Matkalla on mukana erityisasiantuntija Risto Hurmalainen, joka on vuosikymmeniä harrastanut Britannian linnoja. Googlettamalla pääsette tutustumaan hänen nettisivustoihinsa.

■ Suunnitelmat ovat vielä aluillaan. Esimerkiksi hintaan vaikuttavat ryhmän koko, päivien määrä, mahdolliset lounaat jne. Mielenkiintoista on varmasti luvassa. Vierailua Downton Abbeyyn emme voi luvata (missähän se lieneekään). Jos vielä ManU tai City pelaisi kotiareenallaan lauantaina, olisi futishulluillekin tiedossa lisämielenkiintoa. Matkajärjestelyistä voi kysellä liiton toimistosta. Samalla voi jo ilmoittautua

■ Syksyllä liitolla on tiedossa myös kaukomatka. Tällä kertaa kohteena on lokakuussa Marokko.

■ Nykyisen Marokon alue oli Rooman valtakunnassa osa Mauritania-nimistä provinssia. Mauritania berberikuningaskuntana se oli saanut alkunsa viimeistään 110 eKr. 1000-luvulta aina 1600-luvulle maata hallitsivat mahtavat berberidynastiat, joiden neljässä entisessä kuninkaallisessa pääkaupungissa käydään matkan aikana. Mm. Rabat, Fès, Marrakesh ja Casablanca tulevat tutuiksi.

■ 1900-luvun alkaessa Marokko oli yksi Afrikan neljästä itsenäisestä valtiosta. Sittemmin se oli Ranskan protektoraatti. Itsenäinen perustuslaillinen monarkia Marokosta tuli vuonna 1956. Maassa on useita Unescon perintökohteita.

■ Matkasta kiinnostuneita historian ystäviä pyydetään ilmoittamaan kiinnostuksestaan matkaa hoitavalle Veikko Löyttyniemelle. Hän sähköpostiosoitteensa on veikkoloytyniemi@luukku.com.

SYYSRETKI:

Kuolemantanssista ja ruukeista Äminnen kukoistavaan kartanoon

■ Aamulla bussimme lähti ensimmäiseksi kohti Inkoon kirkkoa, joka on yksi viehättävistä keskiaikaisista kirkkoista, joissa on säilynyt vanhoja seinämaalauksia. **Tor Löjtlin** esitteli kirkon asiantuntevasti ja vastaili kysymyksiimme. Mikä sääli, että kirkkoon oli tehty uudella ajalla pohjoisseinustalle ikkunat, sillä ne rikkoivat keskiaikaisen kuolemantanssin tanssiketjun. Mutta jäljellä oleva maalaus oli vaikuttava muistutus elämämme vääjäämättömästä lopusta. Muitakin kiinnostavia maalauksia oli. Suosikkini oli saarnastuolin portaitten yläpuolella oleva Pyhä Yrjänä ja hymyilevä lohikäärme.

Ajoimme vanhaa kuninkaantietä Fagervikiin, jossa **Jarmo Kuningas** kierrätti meidät ruukin alueella ja patruunan komeassa puistossa. Fagervikissa on säilynyt hienosti vanha miljö, sillä ruukin toiminta loppui jo 1900-luvun alussa. Sen jälkeen aluetta ei ole korjailtu tai uudistettu. Piipahdimme myös ruukin pienessä 1700-luvun kirkossa. Työväenasunnnot ovat nykyisin vuokrattavia mökkejä, mutta pihapiirit ovat edelleen alkuperäisen oloisia.

Pääkohteena oli Äminnen kartano, jossa isäntänämme toimi **Björn Wahlroosin** tilanhoitaja **Karl Ehrnrooth**. Hän kertoi kartanon historiasta sekä restauroinnista ja kierrätti meidät komeassa englantilaistyylisessä puistossa. Sinne oli rakennettu pieteetillä uusi 1700-luvun tyylinen huvimaja, joka herätti

Wahlroosin pariskunta on tehnyt suuren kulttuurityön pelastamalla Äminnen.

Historian ystävät saivat osakseen suurta vieraanvaraisuutta Äminnessä.

keskustelua uusvanhan ja uuden modernin rakennuksen merkityksistä.

Minä olin viehättyynyt näistä vanhan tyylistä uusistakin rakenteista. Kiinalainen siltakin sopi ympäristöön mainiosti. Moderni maailma tuli kuitenkin esiin osassa puiston veistoksia. Puistossa omalla penkillään istui myös suurikokoinen **Gustaf Mauritz Armfelt**, joka tynnosti katseli kartanonsa puistoa, tyytyväisenä päästyään kotiinsa.

Tämän pronssituttavuuden jälkeen olikin mukavaa mennä vanhaan talliin, joka oli kunnostettu avaraksi ja kauniisti koristelluksi juhlatilaksi. Sen pitkän pöydän ääreen mahtui koko ryhmä syömään kevyttä kentälounasta, joka jäi matkalaisten mieleen legendaari-

senä. Äminne jatkaa komeita kartanoperinteitä kunniakkaasti.

Herkuttelun jälkeen palasimme Fiskarsin ruukin kautta takaisin Helsinkiin. Fiskarsilla on mielenkiintoinen historia, ainakin **Majjaliisa Kairon** kertomana. Fiskarsin miljö on hyvin hoidettu, suoraan nukkekotimaisen sievä Fagervikiin verrattuna, ja se toimii nykykäsityöläisten, artesaanien kylänä. Bussimatkan aikana kuuntelimme **Martti Häikiön** ja **Jukka Tarkan** mielenkiintoista keskustelua Suomen poliittisen historian ajankohtaisista asioista ja Tarkan uudesta kirjasta *Karhun kainalossa*. Olipa jälleen hyvä reissu ja kivaa olla matkalla mukana tavallisena turistina. **Elinä Katainen** hoiti matkanjohtajan työt kiitettävästi.

– JULIA BURMAN